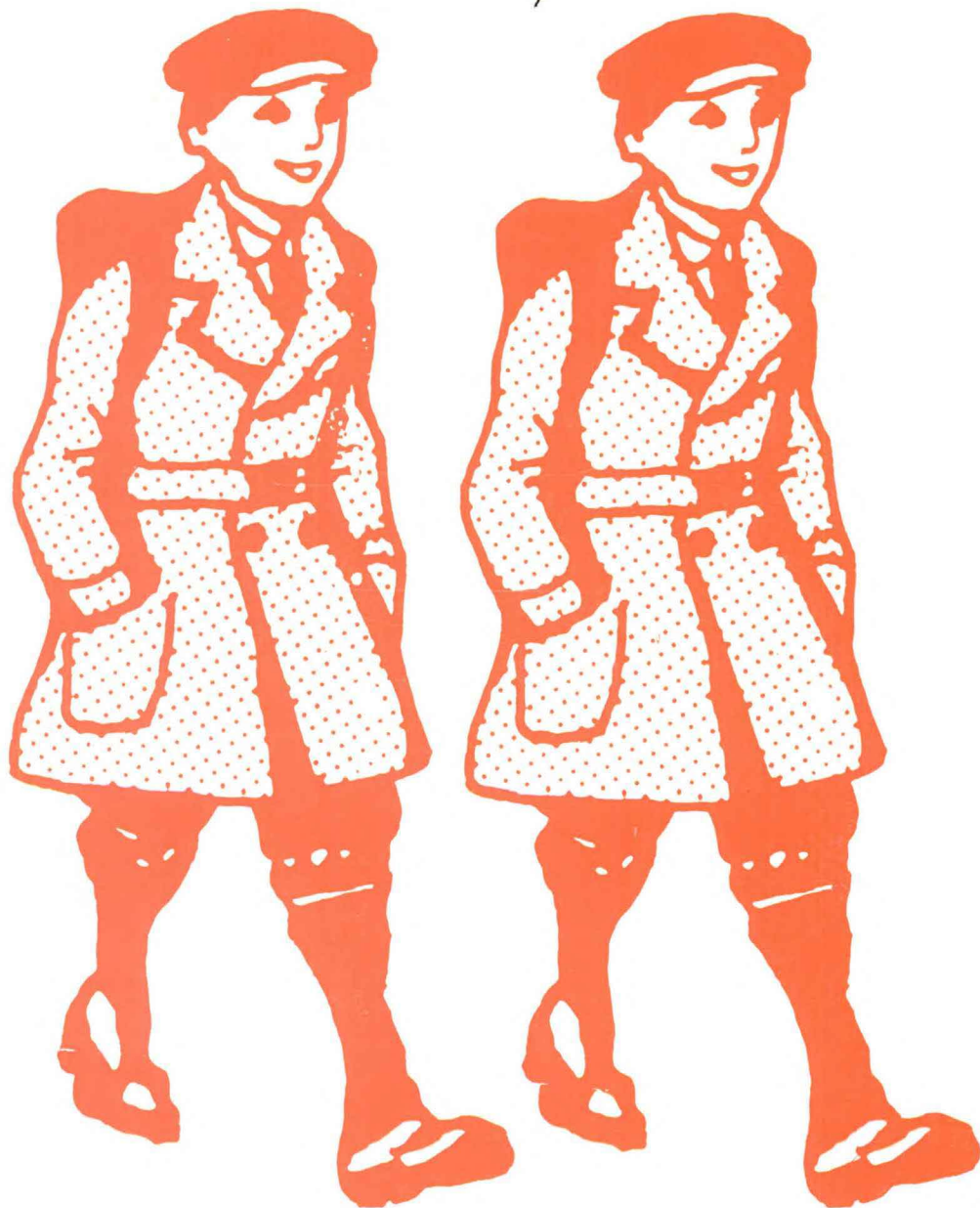

FULL INFORMATIU

SOCIETAT
D'HISTÒRIA
DE L'EDUCACIÓ
DELS PAÏSOS
DE LLENGUA
CATALANA

EL SISTEMA D'APRENENTS A L'ANGLATERRA PRE-INDUSTRIAL
Joan Simon

CIÈNCIA I TECNOLOGIA A LES ESCOLES SECUNDÀRIES POLONESES
A PARTIR DE L'ANY 1945
Czeslaw Majorek

ESTATUTS DE LA SOCIETAT D'HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ DELS PAÏSOS
DE LLENGÜA CATALANA

N. 2 Vic, setembre de 1983

Index del n.2

Presentació	p. 2
La cinquena sessió anual de la "International Standing Conference for the History of Education"	
J. MONES	p. 3
El sistema d'aprenents a l'Anglaterra pre-industrial	
J. SIMON	p. 16
Aspectes de l'ensenyament de la Història de la Ciència i de la Tecnologia a les escoles secundàries poloneses a partir de l'any 1945.	
C. MAJOREK	p. 30
Estatuts de la Societat d'Història de l'Educació.	p. 39
Relació d'inscrits a la Societat d'Història de l'Educació dels Països de llengua Catalana	p. 48
2on. col.loqui d'història de l'educació	
Jaume Carbonell.	p. 50
Contingut de les Actes de les V Jornades d'Història de l'educació	p. 54

PRESENTACIO

A més de ressenyes dels congressos d'Història de l'Educació de València i Oxford, i traduccions de dos articles presentats al darrer d'aquests encontres, aquest full conté el text dels Estatuts de la Societat aprovats a Madrid el 20 de gener de 1983 pel Ministerio del Interior, així com una llista dels primers inscrits a la Societat.

Recordem a tots els estudiosos i interessats per les activitats de la nostra Societat els llocs, les dades i temes de les dues Jornades següents:

- 8, 9, 10 març 1984: LLEIDA (Història de l'Educació en el medi rural. Metodologia de la Història de l'Educació). Informació: I.C.E. c/Camp de Mart, 33, Lleida.

- Primavera de 1985: PERPINYA (Escola i Estat). Informació: C.D.A.C.C., 42 av. de Gran Bretanya, 66000, Perpinyà.

Altres adreces:

President de la Junta Provisional (setembre 1983): Frederic Godàs, c/ Felip II, 186, 1r. 1a. Barcelona-27

Vice-President: Antoni J. Colom c/Julià Alvarez, 11, 7D Palma de Mallorca-3

Secretari: Pere Solà Av. Meridiana, 346, 3-C Barcelona-27, Tel. (93) 3115983

Tresorer: Jordi Monés c/Mercè, 23 àtic 2a. Badalona, Tel. (93)3804248

Finalment, i a tall d'informació adicional, diguem que la nostra Societat acaba de ser acceptada com a organització membre de la International Standing Conference for the History of Education.

Agraïm a E.U.M.O. les facilitats donades per a la realització d'aquest Full.

5na SESSIÓ ANUAL: INTERNATIONAL STANDING CONFERENCE FOR
THE HISTORY OF EDUCATION

Lloc: Westminster College Nort Hinskey-OXFORD-

Dates: 5-8 de setembre de 1983

Tema: Ciència, Tecnologia i Educació

Participants: La majoria procedien d'Europa, amb escassa participació dels països de l'Est, llevat d'hongaresos i polonesos que estaven més representats. Hi havia també estudiosos dels Estats Units, Canadà, India, Japó i Austràlia. Una absència important, els especialistes de l'Amèrica Llatina.

Conferències Plenàries:

- Charles WEBSTER - Paper de les societats científiques a Gran Bretanya al segle XVIII.
- J. DHOMBRES - Universitat de Nantes - Llibres de text de ciències i matematització del saber científic a França (1750-1850).
- Peter LUNDGREEN (universitat de Bielefeld) L'educació en un estat industrial. El cas alemany al segle XIX.

Grups de treball:

- Seminari 1. Educació i desenvolupament econòmic.

Comunicacions presentades: 23

- Seminari 2. Difusió nacional i internacional del coneixement científic i tècnic. Comunicacions presentades: 7

- Seminari 3: La ciència i la tecnologia i els plans d'estudi: Comunicacions presentades: 16.

- Seminari 4. Ciència, tecnologia i educació superior. Comunicacions presentades: 11.

- Seminari 5. Ciència, tecnologia i educació a les societats pre-industrials. Comunicacions presentades: 14.

- Seminari 6. Ciència, tecnologia, educació i societat després de 1945. Comunicacions presentades 10.

En total, tenint en compte que ens falten comptabilitzar alguns treballs que es presentaren a darrera hora i que no figuren a les actes, ens en anem a un total aproximat de 90 treballs si incloem les tres conferències esmentades.

Resulta difícil, fins i tot després d'una lectura amb una certa calma, aventurar, almenys en el marc d'una breu ressenya crítica, una anàlisi del contingut de les comunicacions, per altra banda, com és lògic suposar, molt irregular; cal remarcar, malgrat tot, que el nivell mitjà és força estimable. A causa de l'exposat em limitaré a oferir una petita divagació sobre la temàtica de la Conferència.

S'observa una preferència envers el segle XIX, la qual cosa va, en molts casos, vinculada a la relació entre les necessitats de la revolució industrial i la creació d'una estructura d'ensenyament científic i/o tècnic més o menys desenvolupada d'acord, generalment, amb l'estadi de la revolució industrial als diferents països, vincle que trobem estudiat des de diversos angles, econòmic, estructural, programàtic, etc. Una anàlisi detallada ens permetria, potser, observar quina relació hi ha entre els models d'industrialització basats, fonamentalment, en les activitats productives industrials, bàsiques, de transformació, etc., i els programes de formació tècnica i científica. Si més no cal assenyalar que els treballs resulten prou interessants per endegar una anàlisi de tipus comparatiu entre els expressats models i la seva evolució en els diferents països; en aquest sentit, haurien estat bona per a nosaltres, la presència d'especialistes del món llatino-americà a causa de les possibles coincidències.

Cal assenyalar, també, l'interès que s'observa per la relació que s'estableix entre ciència, tecnologia i educació a les societats pre-industrials, tema que resulta suggestiu pels nostres països que estem pràcticament a les beceroles en aquest camp, ja que els estudis sobre aquesta qüestió són pràcticament inexistents, al menys abans de la darrera trentena del segle XVIII, és a dir amb anterioritat a la fundació de les Juntas de Comercio.

Val la pena assenyalar, per altra banda, el gruix que presenten els treballs que relacionen l'economia i l'educació, els quals, probablement, per allò que assenyalàvem abans de relació entre revolució industrial i formació tècnico-científica, s'han circumscrit especialment al segle XIX.

Finalment caldria recordar, potser, la relativa importància i evident interès, dels treballs que fan referència a la història recent de la ciència i la tecnologia en el món de l'educació i la seva immersió en el teixit social, que pequen, al meu entendre, però, d'exessiu sociologisme.

S'observen a més moltes mancances, la qual cosa és perfectament lògica, algunes de les quals resulten, malgrat tot, quelcom preocupants. N'enumeraré algunes:

La poca importància atorgada a la reflexió teòrica, almenys des de l'angle quantitatiu, fet que s'agreuja pel desequilibri existent entre els estudis que tracten sobre l'educació professional i tècnica, en comparació amb els que tenen relació amb l'ensenyament científic.

La desproporció existent entre els aspectes merament descriptius del procés de desenvolupament de l'ensenyament científic-tècnic, als diversos estats, i l'anàlisi crítica de l'esmentat desenvolupament.

En tercer lloc, voldria assenyalar el pràcticament nul interès per la formació tècnica i professional que s'ha portat a terme al marge de l'educació institucionalitzada, principalment pels propis industrials i les seves corporacions i per les associacions obreres.

En parlar d'aspectes preocupants, no formulo cap mena de crítica als participants del Congrés, en la seva majoria especialistes d'història de l'educació, que van complir, en línies generals, la seva comesa, sinó que em lamento de la falta d'estudiosos d'altres àrees, especialment d'història de la ciència, que hagueren pogut omplir els esmentats buits.

Convé puntualitzar que els organitzadors van intentar pels mitjans al seu abast, donar un caràcter interdisciplinar al Congrés com mostra l'encàrrec de les tres conferències plenàries a historiadors de la ciència, els quals van ajudar, en part, a suplir les esmentades mancances.

Com a cloenda voldria afegir alguna impressió de tipus subjectiu que caldria confirmar. Pel que fa al meu grup de treball, el cinquè, en vaig treure la conclusió que els seus participants, provinents quasi tots del camp de les humanitats, tenien un coneixement de l'evolució

del pensament científic i de la història de les descobertes tecnològiques molt superior a la gent equivalent de les nostres latituds; en aquest sentit, voldria assenyalar que en un treball del seminari sisè, el comunicat explicitava els programes d'història de la ciència a l'ensenyament del seu país, Polònia, del 1945 ençà, fet que posa en evidència, per via de contrast, el caràcter neoescolàstic del nostre ensenyament, amb unes pinzellades, no sempre reeixides, d'adequació al món d'avui.

J. MONES

Vet aquí la distribució de les comunicacions a cada seminari o grup de treball, amb el títol de cada article en la llengua en què fou presentat (anglès, francès o alemany):

Primer grup

Dr. R. ALDRICH

Education and economic performance in 19 th century Britain

Luciana BELLATALLA

Books for children, Industrial Revolution and educ. An example: Hector Malot's 'EN FAMILLE'

J. BRADSHAW

Scientific and technical education in 19C Leeds - a microcosm of the national condition?

E. CATARSI

Popular instruction and economic development in Italy 860-1900

Dr. P.J. CUNNINGHAM

Government reports on education and economic performance in 19th century Britain

Dr. J.J.H. DEKKER

Birth of social technology as new possibility of ed of 'dangerous' and 'difficult' children in 19C Eur.

Dr. N.L. DODDE

Relationships between commerce and industry and formal education in the Netherlands 1850-1980

Agustin ESCOLANO

Economy and education in the Spanish enlightenment.

Dr. J. FEAR

Manual education and race theory in USA: Carlisle Indian School & Hampton Institute as case studies

Dr. J.M. HERNANDEZ

Educ. and economy in Western Spain: the 'Sociedades Economicas de amigos del Pais' in 19th century

Dr. Y. LARSSON

Perceptions of educ standards in Australia: dichotomy between shools, commerce and industry.

Dr. A. LAZAR

Role of achievement motivation of pupils in determining their future economic performance

L.M. LAZARO LORENTE

Education and economic development: the case of Valencia 1880-1900

M. del POZO ANDRES

Influences of the capitalist industrialisation process in..public primary ed in Spain 1900-1930

Prof. D. RAGAZZINI

On Italian historical studies of the relationships between school and economy

Prof. G. RICHARDSON

Education as a national resource in Swedish policy during the 1940s

Dr. Pere SOLA

The failure of technical education in the 19th century and the Catalan industrialists

Simonetta SOLDANI

Problems of vocational education in a 'second-comer' country: Italy 1860-1914

Olay SUNNANA

Norwegian commercial education through 100 years

Dr. Ottó VAG

Institutional pre-school education and economic performance in Hungary 1867-1891

Mrs. Rita VAG

Information about English education in Hungary 1892-1918

Paulina VAN VLIET

The educational reform of 1968 in El Salvador

Segon grup

Dr. A. ADAMIKNE JASZO

National efforts in teaching native language in Hungarian elem. schools at end of 19th century

Dr. W.H. BROCK

Science, technology and education in 'THE ENGLISH MECHANIC'
1865-1918

Dr. M. DEPAEPE

The concept of science at the 'Faculte Internationale de Pedologie'
at Brussels 1912-1914.

HORIUCHI Tatsuo

Influence française sur l'enseignement technique moderne au Japon
-génie maritime avant 1890

H. LYSONS-BALCON

Schooling and the economy: four paradigmatic perspectives in
the historical literature (Eng & Fr sp)

Michael MANSON

Le jouet scientifique et l'éducation en France de 1870 à 1914
(article presentat amb BAYLE)

Dr. Lech MOKRZECKI

Link between theory and practice in achievement of Polish Scientists..
Baroque/Enlightenment

S. SHUKLA

Science, technology and education in the colonial context

Tercer grup

Dr. Kalina BARTNICKA

Science and technology in curricula of Polish schools 1773-1831

Dr. M. D'HOKER

Schooling and education in the technical schools of Belgium during the 19th century

J. FERREIRA GOMES

Origins of industrial schools in Portugal

Prof G. GENOVESI

Elementary school and industrial development in Italy 1860-1910.

Dr. J.H. HIGGINSON

Influence of science on education in England 1895-1938

Dr. D.K. JONES

George Combe, provincial radicalism and teaching of science in mid-nineteenth century

Dr. R. KOSCHNITZKE

Psychologie als Erziehungstechnologie

Dr. Margret KRAUL

Social class and education in a 19th century German town: the example of Minden

P. LAMANDE

The importance of science in ed during the French Revolution: the Central School in Nantes 1796-1803.

A. MARTINEZ NAVARRO

Technical contents of the Spanish curricula in the 18th century

O. NEGRIN FAJARDO

Evolution of the sci and tech curriculum in the ses school during the era of Alonso XIII (1902-1931)

Dr. K. NEUMANN

Industrialisiertes Bewusstesein und alternative Arbeitskonzepte

Dr. W.J. REESE

Work and schooling in the Progressive Era in the U.S., 1890-1930 (article presentat amb COHEN)

Prof. B. SIMON

The rise of science and the science of education

Dr. E. SZABOLCS

Foundation of technological skills in Hungarian pre-school education since 1891

C. THOLLON POMEROL

Aux origines de la Pédagogie audio-visuelle: les expériences du
18e siècle

Ms N. WHITBREAD

The secondary curriculum debate in England 1900-1940

Grup quart

Dr. W. BRUNEAU

Science, the universities and economic growth: French and Canadian policies compared 1890-1939

P. CARPENTER

Churchill and his 'technological' college

Dr. S.C. GHOSH

Science, technology and education: an Indian experience under the British Raj

A. GUAGNINI

Higher education and industrial performance in modern Europe: the case of Manchester (article presented at Robert)

Prof. J. JERBST

Science in the colleges of the U.S.A. A chapter in historiography of the early 19th century

Deepak KUMAR

Science in Higher Education: a study in Victorian India

Dr. R. LOWE

The expansion of higher education in England

Prof. J. LYNCH

The role of the English Polytechnic in the diffusion of science and technology

J. RUIZ BERRIO

Le Lycée Asturien, premier centre moderne pour l'enseignement des sciences en Espagne.

Dr. TACHIKAWA Akira

The Lawrence Scientific School and the separation of Harvard from the State

Prof A. NIÑO FRAGO

Naissance et caractéristiques des écoles d'enseignement technique en Espagne au 19e siècle.

Grup cinquè

Dr. J.W. ASHLEY SMITH

Religion and scientific education, mainly in 17th century England

A. AVILA DE AZEVEDO

Educational ideas of the Portuguese Liberalism

Prof. J. CACH

Science, technology, education and Comenius

PhDr D. CAPKOVA CSc

The concept of science, technology and education in the work of J.A. Comenius/Lomensky

Prof. K. CHARLTON

Technical education in 16th century England

Dr. W. FRIJHOFF

Technical ed without institutional feedback; decline of the Dutch Republic as a preindustrial power

Prof. Dr. F-P HAGER

Philosophical views of sci and technol in Descartes, Comenius and Rousseau, and their influence on ed

Dr. J. MANGAMMA

Agricultural education in the old Madras Presidency up to 1921

Prof. P. PAIVANSALO

Traditional educl. methods among Lapps in the Finnish Lapland before the 2nd World War

C. PANCERA

Science and education during the French Revolution

J.M. PUJOL-BUSQUETS

The relationship between vocational education and industry in Barcelona 1814-1850

R. Janos RAVASZ

Agricultural and technological training in Hungary in the 18th century

Mrs. J. SIMON

Apprenticeship in pre-industrial England

Dr. R.W. UNWIN

The Virtuosi in Yorkshire in the late 17th and early 18th centuries

Grup sisè

M. BRADSHAW

Constant factors in the demand for technical education since 1939

Dr. J. COOLAHAN

Science and technology as elements of educl, and socio-economic change in Ireland 1963-1983

J.L. GARCIA GARRIDO

Latest developments of scientific and technological education in Spanisch compulsory school 1860-1910

Prof. M. HEINEMANN

The reconstruction of the system of higher technical education in West Germany after 1945 (article presentant amb V. SCHNEIDER)

Dr. Yaacov IRAM

Alternative models of vocational education (Israel-Switzerland: historical & contemp. perspectives)

E.V. JOHANNINGMEIER

Computers and schools: a post-2nd World War technology and a pre 2nd World War perspective

Dr. Czeslaw MAJOREK

Aspects of teaching history of science and technology in Polish secondary schools since 1945

Prof Mikko OJALA

Education for children living in sparsely populated areas in Finland

EL SISTEMA D'APRENENTS A L'ANGLATERRA PRE-INDUSTRIAL.

Joan Simon

1. El model d'aprenentatge per el qual un infant s'interrelaciona amb un home adult ajudant en les feines, aprenent per la via de l'observació i sobretot treballant, és el model educatiu bàsic de la societat humana. S'inicia en un marc familiar i continua tenint una base domèstica quan adquireix unes relacions més àmplies com institució social. En totes les societats on no es poden mantenir mans i braços ociosos, els nens treballen des de ben petits, de forma que el paper d'aprenent pot arribar a ser el veritable model de la infància. Una vegada, hom ensenyà una fotografia amb el retrat de tres homes i un nen a un pagès ignorant procedent d'una zona allunyada i hom li demana de diferenciar-los; es va negar a respondre allò que era obvi i afegí tot protestant: "Oh!, però si el noi ha d'estar amb els altres tres. Tots tres treballen, vegeu, i si han de molestar-se i sortir corrents a buscar quelcom mai no tindran la feina feta; el noi, però, pot fer la carrera en comptes d'ells... El noi aprendrà; això fora millor; aleshores tots ells seran capaços de treballar bé i de forma conjunta" (A.R. Luria, Development cognitive: their cultural and social Foundations, 1976).

Quan l'aprenentatge esdevé una institució social es veu necessàriament afectat per una sèrie de canvis que es produeixen en la societat familiar i comunitària, en la producció, en l'organització del treball i en les corresponents relacions socials.

2. L'escriptura significà una innovació tecnològica cabdal, tot i que s'ha interioritzat tant que no es considera com una tecnologia que exigís originàriament l'ús d'eines i instrumental. A principis de l'època medieval l'escriptura era molt més que un ofici, fins al punt que hom pot afirmar que representava un fet de resistència en el que "participava la totalitat del cos". L'adquisició dels coneixements pràctics d'un copista esdevingué una educació tècnica i l'obtenció dels materials suposava comprar a l'engròs pells de vedell i badanes. Un capítol de "la tecnologia de l'escriptura"

de Michael Chacly (From Memory to Written Record. England 1066-1307, 1979) s'ocupa dels efectes pràctics, administratius i psicològics de la gran reorganització que s'anava produïnt a mesura que s'establien i divulgaven, en diversos graus i nivells, els hàbits i competències de l'escriptura. A l'home li resultava difícil datar una lletra, car això feia surar desconegudes idees a propòsit del lloc que ocupava a l'ordre temporal. L'experiència ensenyà gradualment a la societat que l'escriptura podia ésser tan digna de confiança com la parla o la memòria, fomaments tradicionals de la llei durant tots els segles que la memòria recorda. Encara més important, com ens ensenyen els antropòlegs socials, els historiadors i els psicòlegs del coneixement, fou la reestructuració de les operacions mentals que causà la introducció de l'escriptura. Quan els camperols, com el que hem citat anteriorment, accediren a l'escolarització indiscriminada, reproduïnt un esquema pràctic d'ordre familiar, es donà cabuda als processos cognoscitius que suposen classificació i abstracció. Dit més clarament, "pel que fa als éssers humans, els processos de pensament no provenen de simples capacitats naturals, sinó del resultat d'estructurar-les, directament o indirecta, mitjançant la tecnologia de l'escriptura. Sense escriptura la ment de les persones alfabetitzades no podria pensar com ho fa, i no únicament quan hom usa l'escriptura, sino quan hom expressa oralment els seus pensaments. Cap altre invent no ha transformat tant la consciència humana" (W.J. Ong, Orality and Literacy. The technologizing of the word, 1982).

Ocupar-se de la competència per escriure des d'aquesta perspectiva significa preocupar-se de les qüestions socials i no únicament de les individuals. Els antropòlegs socials estudien les "societats amb escriptura" i les "societats àgrafes" de forma comparativa, i consideren aquest fet com un moment de canvi fonamental, que implica la reestructuració de la comunicació i de les operacions mentals. L'opinió dels demògrafs és, pel que fa al tema, totalment irrelevant, tot i que tampoc pot reduir-se l'educació a l'adquisició de capacitat per escriure.

3. L'antropologia social ens descobreix els aspectes domèstics del sistema d'aprenents investigant, per exemple, les relacions de parentiu i la reproducció social, la relació familiar, i els rols professionals i de ascens social en els països en desenvolupament. Amb progressió des de les societats unitàries, tot passant per un estadi de diferenciació social i econòmica fins arribar a estadis jeràrquics més complexos, basats en el comerç i en una elaborada divisió del treball, hom passa de l'educació paterna (que funciona segons diversos sistemes d'educació familiar) a deixar els infants en mans d'estranyers per a l'aprenentatge o tutela. El tipus d'educació que suposa el sistema d'aprenents només es dona en societats relativament diferenciades que compten amb oficis o professions institucionalitzades. El sistema d'aprenentatge anglès es discuteix molt sovint des del punt de vista econòmic o en relació amb l'administració dels municipis, però també té una base domèstica. Els nois passaven de la casa paterna a la del mestre i la seva dona, que els hi proporcionaven menjar, llit, llar i, literalment, dos vestits (un per als dies feiners i un altre per als feriat), així com una suma de diners per tal de comprar els estris de treball imprescindibles per a la pràctica de l'ofici. L'aprenent, al seu torn, estava obligat a respectar els secrets del seu mestre i a mantenir una certa disciplina. En arribar el segle XVI, el contacte normal d'aprenentatge exigia que el mestre "instruís i ensenyés bé i verídicament el seu ofici i ocupació als aprenents" i "que no els hi amagués res, ni tan sols l'astúcia; i, a més a més, millor encara si això es feia sense cap mena d'engany o frau". Disposem d'algunes poques proves directes d'aquest tipus d'instrucció, exceptuant el conjunt d'ensenyaments i aprenentatges, però aquestes no impliquen certes disposicions dels contractes que es crearen en el període de la reforma, com l'obligació dels mestres d'instruir als seus aprenents i servei domèstic en la religió. Quant a la fi del procés, tot depenia en gran part de les sortides professionals considerades a nivell local i en termes de les grans tendències econòmiques.

El desenvolupament de nous oficis oferiria oportunitats que s'allunyaven de les competències dels mestres establerts, de forma que un comerç o ofici en decadència podia reduir l'aprenentatge a poc més que una forma d'explotació del treball juvenil.

Pel que fa a la naturalesa de l'ensenyament en condicions o o societats àgrafes i a la dinàmica d'aprenentatge informal, si hom admet que els antropòlegs socials se'n ocupin, els historiadors de l'educació haurien d'estar preparats per fer el mateix. El model de treball és el famós article de Meyer Fortes que parlava de tres procediments bàsics d'aprenentatge: la mimesi, la identificació i la cooperació. Hom assigna una importància fonamental al fet que una obligació acceptada o una professió adquirida són per costum activitats socialment productives i psicològicament útils; acostumen a ser unes activitats d'adults relacionades amb un rol ocupacional reduït al nivell propi de les capacitats mentals i físiques d'un infant. D'aquí prové tal vegada la tradicional concepció del nen com un adult en miniatura. Tanmateix, hom dóna també importància a la utilitat del joc, la mimesi i la identificació com a segon context d'aprenentatge que reforça les habilitats i processos cognitius subjacents a l'aprenentatge i el desenvolupament. Aquest model afavoreix el reconeixement de les limitacions imposades a l'aprenentatge informal o bé el reconeixement de les condicions en què pot ser més efectiu. Les relacions entre mestre i alumne en estat de pupil·latge es consideren un aspecte de la relació general d'ensenyament, i no funcionalment específiques d'un tipus determinat de professió, atès que hom no instrueix formalment al nen ni se li plantegen exercicis artificials; ans al contrari, aprèn "observant i actuant" (Esther Goody, Parenthood and social Reproduction Fostering and ocupational roles in West Africa, 1982; Meyer Fortes, "Social and psichological aspects of education in Taleland", en M.R. Fortes, Time and Social Structure and other Essay, 1970).

4. Alguns estudis recents sobre els primers temps de l'Anglaterra moderna s'han inspirat en l'antropologia social per tal d'examinar el sistema d'aprenentatge i el de servei domèstic considerats com sistemes d'educar els nens, els nois i les noies. Un estudi sobre el servei domèstic propi de la pagesia ha senyalat que des de fa tres segles el terme "servent" al·ludeix a la "imatge de l'hoste dels camperols, carreters, lleters i aprenents" Hom disposa de xifres que demostren que la major part eren joves; concretament, el 75% dels servidors tenien entre 15 i 24 anys, i constituïen gairebé el 60% de la població d'aquesta edat. Les contractacions rurals no comptaven amb cap mena d'ingrés institucional. L'aprenentatge contractual dels oficis i del comerç era la part organitzada de la condició de servidor, i estava totalment vinculat a l'economia i govern de les ciutats (Ann Kussmaul, Servants in Husbandry in Early Modern England, 1981, amb bibliografia; hom pot veure les monografies de Alan Macfarlane y Charles Phytian Admas).

Algunes ciutats importants mantingueren el registre dels contractes, abans que s'imposés de forma generalitzada el model d'aprenentatge típic de Londres amb l'estatut de 1663. Aquests registres ens informen de les àrees de procedència dels nois que s'enviaven a les ciutats per tal d'aprendre un ofici o comerç concret, així com de l'estatus social dels pares, dels temps de duració del servei i d'altres detalls. Sis són els oficis bàsics que trobem a la major part de poblacions emplaçades al camp, tot i que també existien a les ciutats: ferrer, sabater, sastre, fuster, teixidor i carreter. Altres activitats laborals eren més pròpies de les àrees urbanes, tot i que algunes d'elles es concentraven a zones concretes. No és fàcil classificar les professions, sobretot perquè molt sovint varia la denominació. Tanmateix, l'anàlisi del registre d'un port les classifica així:

- 1) Oficis mercantils, amb comerç d'ultramar (venedor o traficant de sedes, llanes i d'altres robes; especier; mercer; comerciant en general, apotecari, quincallaire, camiser, sastre revenedor).

- 2) Indústria de vitualles: cerer, carnisser, cerveser, forner, hostaler, vinataire, peixater.
- 3) Oficis manuals.
 - a) robes, sabates, mobles (fabricant de feltre, sabater, sastre, fabricant de guants, sabater de pegot, fabricant de baguls, tapisser).
 - b) Oficis relacionats amb la metal.lúrgia (ganivetaire, joier, plater, peltraire, etcètera).
 - c) Oficis de la construcció (rajoler, paleta, vidrer, ebenista, fuster, lampista, "francmaçó", pintor).
 - d) Construcció naval (fuster de vaixells, fabricant d'estris navals i d'esclops, constructor de vaixells).
 - e) d'altres (boter, ferrer, manyà, esquilador, cisteraire, tintorer, torner, etcètera).
- 4) Relacionats amb el tèxtil (pantaloner, teixidor, cardador de llanes, esquilador de llanes, tintorer, etcètera).
- 5) Oficis de mar (pescador, navegant, mariner).
- 6) Serveis (barber-cirurgià, notari, perruquer).

(Adaptat a partir de A.L. Merson (ed.), A Calendar of Southampton Apprenticeship Registers 1609-1740, 1968).

Les proporcions registrades a Southampton d'aquest oficis eren, a la dècada de 1620-1630, les següents: mercantils, 44; tèxtils, 18; d'altres oficis manuals, 29; relacionats amb vitualles, 7; navegació, 2.

5. Un registre de principis del segle XVI, el Llibre dels aprenents de Bristol, comença les seves anotacions l'any 1532. A la dècada de un altre llibre molt antic és el de Great Yarmouth, també un port marítim. En aquest cas, el lliuament normal que es feia en acabar el contracte era en forma de diners. Però donat que la pesca és una ocupació estacional, els mestres podien tenir un segon contacte, sovint relacionat amb el primer ofici: fuster de vaixells, fabricant de compassos, boter (botes per a transportar peix salat o arengades). Els contractes estipulaven que les persones vinculades als mariners havien d'aprendre l'ofici de "mariner,

navegant i pescador, i saber trenar i cosir les xarxes", o alguna altra fòrmula semblant; en acabar el contracte s'havia de donar a l'aprenent un equip de xarxes bàsiques. Un fuster d'embarcacions de bona posició havia de tenir "una xarxa per arengades de les anomenades de nou senyals, una per al verat, suro i roba apta per a sortir a la mar, un arpó, un mall..." Els estris d'un noi que s'establís com a fuster de vaixells eren: "una destreal, un aixol, una serra de mà, un parell de martells per a diversos usos, estris de calafat, etcètera. L'enumeració constitueix una bona indicació del madur nivell de competència que una pràctica de set anys proporcionava a un aprenent. (Calendar of Bristol Apprendice Book 1532-65, Part II 1542-52, ed. E. Ralph y N.M. Hardwick, Bristol Record Society Publications XXIII, 1980; Paul Rotledge, Calendar of Great Yarmouth Enrolled Apprenticeship Identities 1563-1665, Norfolk y Norwich Genealogical Society, 1979).

6. No es troben gaire detalls més als registres del segle XVII. Els únics oficis de Southampton dels que es citen els estris de treball són el de boter i freqüentment el de fuster de vaixells. D'altres equipaments es troben definits en termes generals com "les eines que necessitava un sabater", o en d'altres casos com unitats: un parell de tissores per al fabricant de robes, un parell de pintes de llana per al cardador, un parell de tissores per al sastre". La suma de diners en concepte d'utensilis de treball oscil·lava entre 2 i 40 xílings, i en poquíssims casos arribaven a 10 lliures. També en aquest cas es poden trobar combinacions de feines. Els comerciants d'ultramar eren també fabricants de roba i el mestre havia d'ésser capaç d'ensinistrar els nois en el cardat de la llana, el teixit, l'esquilat, el premsat, tintat o de fer-li aprendre tot això de l'oficial tèxtil. No n'hi havia tampoc massa diferències entre els especiers, els mercers i mercaders dedicats al comerç d'ultramar. Dos terços dels nois inscrits a Southampton eren de fora de la província, la major part de la zona rural de Hampshire, ja en els primers anys del segle XVII, però després de 1600 més de la meitat procedien del poble o de la ciutat en època de vaques magres. Les xifres per a les dècades de 1610-1620 i la dècada 1638-1648 senyalen el rang o posició.

	<u>Noblesa o</u> <u>clergues</u>	<u>Pagesia</u>	<u>Adroguers</u>	<u>Artesans o</u> <u>comerciants</u>
1610-20	19	36	9	30
1638-48	20	18	22	26

Aquestes dades solament han de considerar-se una indicació general, car els paranys d'aquesta mena d'anàlisi son considerables a causa de l'ús canviant dels contractes i de les variacions dels nivells d'eficàcia a l'hora d'usar els registres.

El jovent dedicat al comerç amb altres continents -l'ocupació de més nivell- sovint viatjà durant els períodes de contracte i possiblement obtingueren una posició prou envejable en els últims anys. Aquests aprenents van ser enviats de Bristol a França, Flandes o Espanya. Els de Yarmouth anaven sobretot a França i Holanda; un any a França per aprendre l'idioma, i més tard tres mesos a Holanda, eren condicions estipulades durant l'any 1618. En el segle XVII, molts d'ells varen ser enviats, des de Southampton, preferentment a França i no a Espanya; per exemple, el fill d'un assaonador de Salisbury fou encomenat a un comerciant l'any 1634, amb aquestes condicions:

"el mestre enviarà l'aprenent a França en finalitzar els quatre anys del contracte del seu aprenentatge en les feines, si ho considerés aleshores necessari i a l'aprenent capaç...

De tota manera hi ha una trista nota marginal: "ofegat en el mar amb el seu mestre el 29 de setembre de 1638".

Les biografies donen una escadussera llum sobre les experiències individuals en aquest període. Edward Coxere, que tenia un padastre sabater a Dover, fou enviat a França per aprendre l'idioma l'any 1647 quan tot just tenia 14 anys, objectiu aconseguit en onze mesos vivint amb una família francesa. Posteriorment va ser enviat a Middleburg per aprendre el negoci de boter, però en aquesta ocasió no li va agradar el lloc on va ser destinat i va retornar ràpidament a casa, tot acabant de mariner (Adventures by sea of Edward Coxere; ed. E.H.W. Meyerstein, 1945). Un desastrós aprenentatge de peixater és narrat per Ricard Norwood, fill d'un

cavaller que va acabar al final de la seva vida com a mestre d'escola a Barbados. Originàriament començà d'aprenent d'un mestre de Londres pels volts de 1605; evacuat com a conseqüència d'una plaga, el van enviar al costat d'un mestre parent seu a Oxford (en Suffolk) i durant tot un any no va fer altra cosa que anar i tornar en vaixell a Londres, obtenint "ben poca o gairebé nul·la experiència en navegació", llevat de la capacitat de llegir les taules aritmètiques quan es trobava lliure de servei. Va negar-se a seguir formalment vinculat al seu mestre durant els 7 anys del període que li restaven i va ser empresonat i sols es va poder alliberar quan el mestre topà al seu torn amb la llei; va haver de fer-se càrrec, com era costum en aquestes ocasions, de les despeses del seu manteniment mentre era a la presó i la llibertat li va ser concedida quan una persona determinada va necessitar de fer un viatge a Londres amb vaixell i va pagar els càrrecs a canvi de la travessia; un cop a Londres, es va obrir un nou capítol de la seva vida. (The Journal of Richard Norwood, New York, 1945). Les històries d'aprenents maltractats i fracassats són més aptes per a ser enregistrades que les plenament normals. De tota manera, n'hi ha una d'exitosa, enregistrada per Thomas Tryon, el qual va arribar a Londres com a noi que acabava d'aprendre a llegir i escriure amb tres llires a la seva butxaca i que va contractar-se amb un fabricant de sucre de Bridewell Dock, un "home honest i prudent" de la confessió baptista, que el va tractar amb tota mena de miraments (Some Memoirs of the life of Mr. Thomas Tryon late of London, merchant, written by himself, (1705).

7. Existeix una única investigació històrica sobre aquest tema, realitzada per Joy Dunlop, English Apprenticeship and Child Labour (1912), realitzada amb l'ajut de Sidney i Beatrice Webb, i que mai ha estat reeditada. L'estudi retrocedia fins el període medieval i relacionava el sistema d'aprenentatge amb l'economia i el govern dels municipis, així com amb les fortunes dels rics que miraven de controlar les diverses professions a fi i efecte de salvaguardar la capacitat de subsistència dels membres, especialment quan els canvis econòmics alteraven les economies locals. L'estructura del sistema d'aprenents coincideix amb una societat estable i relativament immòbil i es pot desmembrar amb facilitat

a causa de canvis sobtats i inesperats. El tractament que Dunlop fa del tema cobreix també la pràctica moderna de l'exploració del treball dels nens en la indústria manufacturada (els nens també havien estat realment explotats durant la vigència del sistema d'aprenents pobres propi del període preindustrial); dins d'aquesta perspectiva, quant a aquest primer període acaba amb un capítol dedicat a la "decadència del sistema d'aprenents". Hom presenta una trista imatge dels fabricants de mitges i dels esquiladors de llana de Leicestershire, que intentaven protegir-se de la introducció de la maquinària a conseqüència de la consolidació del capitalisme. La impressió general que aquestes imatges i descripcions produeixen és que el naixement de la indústria manufacturera significa la mort del sistema d'aprenents; la realitat, però, és ben diferent: els últims vestigis del sistema no desapareixen fins la dècada de 1980. Tal vegada fora més correcte dir que a la fi del segle XVII es produí una decadència del sistema d'aprenentatge dels oficis manuals, malgrat que el tema s'ha estudiat normalment de forma genèrica sense establir els trets característics propis de les poblacions o zones concrets. Tanmateix, el sistema continuà utilitzant-se en zones o camps nous durant el segle XVIII, i, per tant, hom no pot negligir-lo. Actualment, un cop els historiadors han modificat alguns dels períodes que tradicionalment utilitzaven, s'obre un nou context per a la investigació. (Vegi's per exemple, Geoffrey Holmes, Augustan England, Professions, state and society 1680-1730, 1982; també Keith Wrightson, English Society 1580-1680, 1982).

8. L'auge comercial, la renovació urbana i la consolidació professional s'enfrontaren a la desintegració de l'antiga estructura rural minada per l'agricultura dels interessos dels terratinents i l'increment de la població. Malgrat tot, l'estructura tradicional d'aprenents dels oficis no es desintegrà de forma idèntica a les ciutats, i en alguns casos, particularment en els comtats depenents d'una regió, es desenvolupà **vers noves direccions**. Les noves exigències de l'agricultura o de la creixent classe benestant ajudaren a transformar els oficis simples en ocupacions menys conegudes i més complexes a mesura que s'anaven desenvolupant les noves arts decoratives per tal de decorar les cases

georgianes. La base dels nous desenvolupaments fou el sistema tradicional d'aprenentatge, que afavorí els oficis que podien satisfer les noves exigències. "L'artèsà, cal que ho recordeu, era sobretot i principalment un home hàbil amb les mans, tot sovint extremadament hàbil en acabar els seus set anys d'aprenentatge; es tractava, al cap i a la fi, d'un ensinistrament dues vegades més llarg que el d'un modern estudiant universitari".

L'existència de sortides professionals i estímuls per a aquests tipus d'ocupacions a l'Anglaterra del segle XVIII significà que "l'artèsà anglès es relacionava amb totes les qualitats de destresa i inventiva personal que avui dia associem amb els japonesos" (en fer aquestes observacions he utilitzat un article que segueix les pautes de la història local, sorgit de l'única Escola d'història local anglesa, la de la Universitat de Leicester; l'autor és Alan Everitt, "County and Town: patens of regional evolution in England", Transactions of the Royal Historical Society, 5ª sèrie, 29, 1979).

Una de les idees que hem d'esbandir de les nostres ments és aquella que afirma que l'artèsà és "essencialment una figura preindustrial i rural" un pintoresc supervivent, gairebé un anacronisme, arribat a l'època de la Revolució industrial". La realitat és molt més complexa i molt més interessant. El professor Everitt ha estudiat l'evolució en cinc ciutats provincianes, la majoria d'elles comtats, i concretament a una d'elles, cap de partit d'un comtat de l'interior, Northamptonshire. Les llistes de l'exèrcit de 1777, el més important cens ocupacional d'un comtat en aquest període, registren la professió d'unes 12.000 persones. Unes 80 eren professions pròpies d'artesans rurals tradicionals, la qual cosa, significaven en conjunt el 90% de l'artesanía rural. La resta es trobava a les ciutats, on els artesans constituïen una propodció creixent de la població urbana. La població de Northampton, cap de comtat, es va duplicar entre els segles XVI i XVIII, però el nombre de nois que es contractà d'aprenents es va triplicar. En un temps en què les condicions d'empleament no eren gens fàcils, els mestres acollien i contractaven aprenents per tal que la destresa i la iniciativa es canalitzessin dins l'estructura artesanal. A finals del segle XVIII la meitat de

la població enregistrada dels comtats eren artesans, i superaven en 3 o 4 cops el nombre de treballadors no qualificats, inclosos els servents domèstics i eren 4 cops més nombrosos que els botiguers "al detall", tot i que aquests s'havien incrementat notablement. "Des d'un punt de vista real, els tallers artesanals eren el distintiu del nucli hannoverià" i potser la frase "una relació de botiguers", que certament és anterior a la Revolució Francesa, es refereix no tant al comerç al detall com als tallers, la qual cosa portava al seu torn a la "fàbrica del món". Per tant no és solament la continuació dels oficis tradicionals allò que es qüestionava, sinó un "procés gradual però ininterromput d'evolució dels oficis, amb notables característiques en aquest període, "d'adaptabilitat i d'inventiva". A finals del segle sorgiren molts diversos oficis a causa de la disgregació dels oficis anteriors o bé per "l'ampliació d'aquests cap a noves especialitats". Amb una població de 6000 habitants, Northampton, tenia 62 tallers. Un altre poble, Shrewsbury, (la capital de Shropshire, no la població de Sheffield), tenia manobres, ganiveters, llauners, soldats, fabricants de bombes, fabricants de dalles, armers, pulidors d'armes de foc, serrallers, fabricants d'agulles i fabricants de claus, com a artesans establerts relacionats amb el metall.

Altres oficis es relacionaven més directament amb regions rurals de l'interior, raó per la qual les poblacions que més es desenvoluparen esdevingueren caps de comtat, normalment centrícament situades i amb un centre administratiu desenvolupat. Entre els oficis que es ramificaren en sectors augmentaren el nivell cultural a partir de l'auge de la ciència i el, desenvolupament de la medicina, trobem un llauner que es transformà en fabricant de braguers encomenats pels metges, un fabricant d'escales que esdevingué agrimensor, un constructor de molins, Thomas Yeoman de Northampton, que fabricava tota classe de bombes, telescopis, instruments matemàtics i moltíssimes altres coses, membre de la Royal Society i fundador de la Royal Society of Arts.

9. Els impostos que calia pagar per les guerres franceses permeten comptar amb registres detallats del sistema d'aprenents durant el XVIII, i que ens diuen que les remuneracions es pagaven en funció d'una llei de 1709, que entrà en vigor l'1 de maig del 1710. Les primes de 6 penics per lliura (per a remuneracions de 50 lliures o menys) i d'un xilins per lliura (per a guanys superiors) significaven una quantitat important, però garantitzaven el registre. La forma de calcular les primes menors se sap per una anotació casual, en la que menjar i allotjament es fixaven en 4 lliures l'any; a més calia afegir, més o menys, una guinea, però això no era aplicable als comerciants pobres. Dos registres recentment publicats en Warwickshire i Wiltshire assenyalen les obligacions del mestre en 1730.

"L'esmentat Samuel Slade per i en consideració de la suma de 12 lliures i 12 xilins lliurada per James Prior germà seu, com aquí es manifesta, declara que ensenyarà i instruirà a l'esmentat aprenent en l'ofici de sabater que ell coneix. Declara també que farà o procurarà que es faci de la millor manera possible, oferint-li tota mena de facilitats quant a la provisió suficient de menjar, beguda i higiene; satisfarà també les necessitats bàsiques durant l'esmentat període i a la fi del contracte li proporcionarà un nou equip de vestits a més del joc d'eines. L'esmentat James Prior ha de fer-se càrrec de la meitat de les despeses de medicaments i atenció mèdica causades per la verola".

Sembla que alguns mestres de Wiltshire tenien més de 2 aprenents al mateix temps. Les característiques familiars tot sovint poden fer-se retrospectivament, així com les ocupacions triades als diferents nivells, a partir de les entrades que figuren al registre.

El mestre de Box col·locà al seu fill d'aprenent amb un pastisser de la ciutat l'any 1729 per 10 lliures. Un capellà de Malborough cedí el seu primogènit en qualitat d'aprenent a un carnisser de Revicer, per 40 lliures, l'any 1712, i un altre de més jove a un farmacèutic d'Oxford, per, en aquest cas, 30 lliures, l'any 1713. Malauradament, manquen dades dels anys següents, particularment sobre l'ocupació dels pares. (Wiltshire Apprentices and their Masters 1710-1769, ed. C. Dale, Wiltshire Archaeological and Natural History society Records Branch, vol. XVII, 1961).

La situació és diferent a Birmingham, on la indústria d'armes

petites era ja a meitats de segle una part de l'indústria metal·lúrgica especialitzada.

Una investigació dels mestres fabricants d'escopetes evidencia tota una sèrie d'aprenentatges successius de Warwickshire. Robert Willoughby contractà 5 entre 1742 i 1757, sempre per períodes de 7 anys: els dos primers per una prima de 10 lliures, i els 3 següents de 20 lliures. Thomas Lane contractà 5, un per any, de 1719 a 1724, per un període de 7 anys i una prima de 1 a 1.10 xflings. En el punt més baix de l'escala, els fills dels pobres eren contractats pels capataços per una suma nominal per treballar als oficis més vils, com era habitual en el cas dels fabricans de claus. John Hands, de Kings Norton, fabricant de claus, contractà 3 entre 1719 i 1724, per períodes de 7 anys, amb una remuneració de 1 a 1.10 lliures. Però l'indicador més clar de l'aprenentatge per a pobres el trobem en la clàusula "fins els 21 anys"; aquest fou el destí d'Elisabeth Pridgett lligada en 1735 a un forjador de canons de Birmingham. Això no obstant, aquest aspecte està més lligat a la tecnologia que suprimia els infants i joves que amb l'instrucció tècnica. (Warwickshire Apprentices and their Masters. 1710- 1760, ed. K.J. Smith, Dugdale Society XXIX, 1975).

10. L'aprenentatge ha estat negligit pels historiadors de l'educació, sobretot en relació als períodes posteriors als segles XVI i XVII. Un intent de copsar la situació del XVIII a partir de les veus del Dictionnary of National Bibliography, en un dels pocs estudis del període, està viciat pel resultat negatiu a l'hora de considerar l'aprenentatge. Només es registren com a cults i instruïts aquells que han rebut instrucció universitària. Els "no instruïts" són persones que comptaven dins la societat del segle XVIII: mariners, soldats, cirurgians, arquitectes, pintors, gravadors, inventors, científics, topògrafs, antiquaris, editors, venedors de llibres, homes relacionats amb els negocis, les assegurances, per no fer esment dels artesans (J. Simon, "Private schools in 18th century England a critique of Hans", History of Education, vol. 8, 1979). El capítol que s'ocupa del segle XVIII en el llibre de text més recent porta el subtítol de: "el decreixent interès

pels estudis clàssics", el desenvolupament de les escoles secundàries no clàssiques, i de les "acadèmies divergents". L'aprenentatge dels oficis no supera mai el nivell de la menció, tot i que el llibre està escrit per un historiador del període i no per un especialista en educació desorientat. (R. O'Day, Education and Society 1500-1800. The social Foundations of education in early modern Britain, 1982.) Un títol d'aquest tipus sembla que prometi molt més, però "les idees sociològiques fan que es fixi l'atenció en les escoles i universitats, poc considerables pels historiadors de l'educació durant la darrera època (i potser des d'abans), tot i que ja era insuficient el tractament de les més antigues institucions educatives.

Traducció: Rafael Grasa

ASPECTES DE L'ENSENYAMENT DE LA HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA I
DE LA TECNOLOGIA A LES ESCOLES SECUNDÀRIES POLONESES A PARTIR
DE L'ANY 1945.

Czeslaw Majorek

Training College (Esc. de Mestres)

Cracòvia

L'ensenyament de la història de la ciència i de la tecnologia a les escoles secundàries poloneses de postguerra ha estat eminentment influït per l'evolució de l'educació que es produí en aquest país després de la darrera guerra; aquesta influència es detecta a l'organització i als programes educatius. Fins l'any 1948 encara era vàlid a Polònia el sistema escolar establert l'any 1932 per l'anomenada reforma Jedrzejewicz, que proposava per a les escoles secundàries una divisió entre quatre anys d'institut i posteriorment dos anys de Senior (quelcom semblant al Curs d'orientació universitària).

Durant els anys 1944-48 es feren alguns canvis significatius del sistema. En primer lloc, la pròpia imatge de l'escola, fins aleshores força primitiva, va ésser canviada; es va secularitzar l'escola, hom la va uniformitzar a causa fonamentalment de l'increment de matriculacions procedents de la classe treballadora i de la joventut rural.

En la primera meitat de l'any 1948, les bases per a la reforma de l'educació de l'escola secundària s'orientaren d'acord amb la política escolar pròpia de l'estat socialista. Dins de l'àmplia gamma d'actuacions realitzades en aquest sector, el ministre d'educació publicà el 8 de maig de 1948 una ordre sobre l'organització de l'any escolar 1948/49 a les escoles secundàries. L'ordre proposava l'establiment de dos graus, que significaven conjuntament onze anys d'escolaritat. El primer grau constava de set cursos d'escola primària; el segon de quatre d'escola secundària.

El principal objectiu d'aquesta reforma era remodelar l'educació del país tot seguint l'esperit de la pedagogia socialista. La seva nova estructura pretenia, per tant, aconseguir, mitjançant l'escola d'educació bàsica, la construcció i reforçament del nou sistema social i polític. Aquest nou tipus d'escola volia canviar la consciència social, fent-la més racionalista, alhora que intentava també influir en la personalitat dels alumnes de forma més complexa. Aquesta tendència trobà la seva expressió pràctica en els nous programes establerts per a totes les matèries l'any 1949.

Els esmentats programes es fonamentaven en els criteris derivats de la filosofia marxista, especialment en les seves lleis sobre el materialisme dialèctic i històric. D'entre els continguts d'aquests programes, destacaven, per l'èmfasi rebut, la història de la ciència i de la tecnologia. El material relacionat amb aquesta temàtica assumí un sentit que no el lligava únicament amb els coneixements sinó també amb una perspectiva vital. No es tractava simplement d'informar de les activitats dels científics en el passat; calia també forjar opinions i actituds més racionals envers la naturalesa i la societat.

La següent reforma del sistema d'escoles secundàries es produí l'any 1961. La llei del 15 de juliol d'aquell any sobre el desenvolupament del sistema educatiu aconseguí que els quatre anys d'escola secundària dotessin els alumnes d'una bona educació general i politècnica que els preparés per llurs estudis superiors. L'escola es fonamentava en els vuit cursos d'educació primària. Els cursos posteriors s'ocupaven d'humanitats, ciències, art, tecnologia, educació física i tècniques de defensa. Els nous programes sorgits de la reforma remarcaven l'essencial aspecte enciclopèdic de l'ensenyança escolar i el seu propòsit educatiu. Així doncs, es donà cabuda, amb major amplitud que anteriorment, a l'esforç de l'home per assolir un major progrés social i civilitzatori. Els aspectes d'història de la ciència i de la tecnologia tingueren, òbviament, gran importància i influència dins d'aquest material.

D'ençà de la reforma de l'any 1961, el sistema escolar d'educació general ha restat pràcticament inalterable fins l'època actual.

Després d'analitzar el curs d'història i els manuals de l'escola secundària dels darrers quaranta anys, es fixaren uns continguts d'història de la ciència que havien d'ensenyar-se als alumnes en les classes d'història. S'establí, d'acord amb la periodicitat generalment acceptada, una llista cronològica que contenia els temes fonamentals de l'assignatura d'història del quart curs d'aquesta escola.

I. La Ciència a l'antigüitat:

1. El sistema universal de Demòcrit
2. Principis de la Història: Tucídides
3. Principis de la medicina: Hipòcrates
4. Plató i la seva Acadèmia
5. Aristòtil i el seu Liceu
6. La llei romana i la seva influència en el desenvolupament de la legislació a Europa.
7. Realitzacions tecnològiques dels Romans
8. Art i literatura, tan importants com la Ciència a l'antiga Roma.

II. La Ciència a l'època Medieval

1. La ciència bizantina i la seva influència en el desenvolupament de la vida intel·lectual a Europa occidental i als països eslaus.
2. La ciència àrab com vincle entre cultures a l'Est i a l'Oest.
3. La funció del llatí en l'evolució de la ciència medieval.
4. Relacions de la cultura i la ciència medieval amb la ideologia de l'Església.
5. Fundació de les primeres universitats.
6. Filosofia escolàstica, el seu auge i la seva decadència
7. Els estudis jurídics i llur influència en l'evolució de les monarquies classistes.
8. L'horitzó geogràfic de l'Europa medieval.
9. La ciència a la Polònia medieval.

10. Fundació de la Universitat de Cracòvia

11. La Ciència polonesa en el panorama internacional: p. Wlodkowik.

III. La Ciència en el Renaixement

1. La Ciència i les investigacions científiques considerades com reacció contra la ideologia medieval.
2. El renaixement en la ciència europea.
3. La invenció de la impremta i el desenvolupament de la impressió.
4. Els grans descobriments geogràfics; els invents tècnics i el progrés de la navegació.
5. La formació de les modernes ciències polítiques: N. Maquiavel, T. More, J. Bodin.
6. La Ciència polonesa a l'època Renaixentista: elements nadius i influències estrangeres.
7. Desenvolupament de l'astronomia, la medicina i la historiografia a Polònia.
8. Contribució dels erudits polonesos a la ciència europea: N. Copèrnic, A.F. Modrzowski.

IV. La Ciència durant els segles XVII i XVIII

A) Ciències Socials

1. Doctrines de l'Estat Absolut / H. Grotius, B. Spinoza /
2. Mercantilisme i fisiocràcia
3. El racionalisme i la seva influència en l'esperit dels pobles durant l'època de la Il·lustració.
4. Els enciclopedistes a França
5. Els erudits de la Il·lustració polonesa / S. Leszczynski, S. Konarski, H. Kollatas, S. Staszic.
6. La biblioteca Zaluski
7. La comissió de l'Educació Nacional i la reforma de les universitat.
8. Les formes institucionals, de fomentar la ciència durant l'època de la Il·lustració a Polònia.
9. Ciències Naturals

1. G. Bruno i Galileo com a representants de la moderna filosofia de la naturalesa.
2. F. Bacon, defensor de l'empirisme i de les investigacions experimentals.
3. R. Descartes i el Discurs del Mètode
4. I. Newton i el newtonisme
5. La influència de G.W. Leibnitz en el desenvolupament de la matemàtica moderna
6. Els principis de la física i la química moderna: R. Boyls
A.L. Lavoisier
7. Jan i Jedrzej Sniadecki i la seva contribució, al desenvolupament de les ciències naturals a Polònia.

V. Ciència i tecnologia durant el segle XIX

A) Ciències socials

1. L'inici de l'economia política clàssica: Adam Smith, David Ricardo.
2. Socialisme utòpic anglès i francès
3. A. Comte i el positivisme
4. El Socialisme científic de K. Marx i F. Engels
5. Els inicis de la psicologia experimental: W. Wundt, A. Binet.

B) Ciències naturals i tècniques

1. Les aplicacions de les innovacions tecnològiques a la producció considerades com un factor de la revolució tecnològica.
2. El sorgiment i desenvolupament de les ciències tècniques.
3. La importància de l'electrodinàmica; la revolució electrònica en la tecnologia.
4. La hipòtesi atòmica i la seva funció en l'evolució de la física i de la química.
5. L'evolucionisme en biologia i geologia: Ch. Darwin, E. Haeckel.

C) La ciència polonesa durant el segle XIX

1. Tres centres científics a territori polonès: Varsòvia, Cracòvia, Vilna.
2. Científics polonesos arreu del món, el treball a l'estranger i a l'exili: J. Lelowel, I. Domeyko, B. Dybowski.
3. El desenvolupament de les universitats a Galitza (part de Polònia sota domini austríac) en la segona meitat del XIX i començaments del XX.
4. Activitats de l'Acadèmia de Ciències de Cracòvia.
5. Fites importants dels científics polonesos durant la segona meitat del XIX i començaments del segle XX: M. Curie-Skłodowska, M. Smoluchowski, Z. Wróblewski, K. Olszewski, L. Marchlewski, M. Nencki.

VI. La ciència durant el segle XX

1. Increment de la funció social de la ciència durant el segle XX,
2. Noves formes d'organització de la ciència: instituts industrials
3. La revolució automàtica en la tecnologia.
4. Els conceptes de revolució científica, revolució tecnològica i revolució científico-tècnica.
5. La teoria de la relativitat d'A. Einstein.
6. La física atòmica i la química de polímers.
7. Les ciències socials durant l'època de la revolució científico-tècnica.
8. L'actuació de V.I. Lenin en el desenvolupament de les ciències socio-polítiques.
9. La ciència a Polònia després de la independència nacional, la creació de nous centres d'investigació.
10. L'hecatombe dels científics polonesos durant la guerra i l'ocupació nazi.
11. El desenvolupament de la ciència durant els trenta anys de la República del poble polonès.
12. El paper de l'Acadèmia de Ciències polonesa en el desenvolupament i popularització de la ciència i de la tecnologia.

El programa anterior permet de veure com la història de la ciència forma part dels programes d'història i els llibres de text de l'escola secundària, juntament amb alguns elements d'història de la filosofia, de la medicina i també d'història de la cultura i de l'art.

Tanmateix, pel que fa a la història de la tecnologia, hom la vincula majoritàriament amb la història econòmica. A més a més, la part d'història de la ciència i de la tecnologia no sempre apareix en els manuals aïlladament, és a dir, no es tracta en capítols, subcapítols o paràgrafs separats. Això és especialment important en relació a la ciència i tecnologia del segle XX, una època que ha vist una activitat dels homes en aquests camps mai no igualada anteriorment.

D'altra banda, el material d'història de la ciència i de la tecnologia que hom treballa a les escoles secundàries està dominat per la informació relacionada amb els temps antics, l'edat mitjana i l'època moderna fins arribar a la Il·lustració. El treball i l'atenció minven en relació a la ciència del XIX i XX; a més a més, la informació dispersa i poc certa sobre els homes de ciència i llur treball, així com la relació amb les innovacions tecnològiques, difícilment poden donar una imatge adequada de la ciència i descriure la seva cabdal actuació en el desenvolupament de la tecnologia.

L'estructura dels programes d'història en la postguerra polonesa és el resultat de la tradicional divisió de la història entre les esferes interessades per la societat i l'economia, i la política i el desenvolupament de la cultura en el seu sentit més ampli. En el procés d'ensenyament, aquesta estructura concreta impedeix la integració d'aquest material excessivament dissociat; tampoc s'afavoreix la correcta comprensió de la història. Enquestes i estudis fets als propis estudiants mostren que tot sovint no consideren la història com una ciència que descriu el passat de forma unificada i fent que els elements bàsics d'aquest passat es vegin interrelacionats.

Aquest fet fa palès que cal aconseguir aquesta integració en l'ensenyament de la història. Indubtablement, les diverses manifestacions de la vida política i social d'una època o període determinat no haurien de tractar-se separatament; o dit amb d'altres paraules, que hom no hauria d'oposar que es refereixen al mateix fenomen en un moment concret de l'evolució de la societat. Per tant, els encarregats de formalitzar i aplicar els programes d'aquestes temàtiques haurien d'arranjar el material per tal d'aconseguir que la història de la ciència i de la tecnologia fos un element integral de la història cultural, política, social i econòmica. Per això cal que l'economia, la política i la cultura del període estudiat es mostrin de forma unitària. Un cop els alumnes disposin d'aquest material, seran capaços d'entendre millor el procés històric i adquiriran l'hàbit de considerar totes les seves categories: temps, espai, vida social i desenvolupament continuat.

Un altre important problema que se li pot plantejar a una escola a l'hora de seleccionar i organitzar el material adient a propòsit de la història de la ciència dins d'un curs d'història general, és el d'establir les proporcions correctes en la presentació de la vida científica del passat. També cal considerar el progrés de les teories científiques i de les formes d'organització de l'evolució de la ciència, així com el desenvolupament de les ciències socials i naturals, el de la filosofia i la ciència en la seva presentació històrica, per fer esment únicament d'alguns dels problemes que exigeixen no només un enfoc hipotètic sinó també un tractament empíric.

De tota manera, són també importants les preguntes sobre la relació existent entre la ciència universal i la història de la ciència i la tecnologia pròpies d'un país concret. Malgrat que la ciència s'hauria de tractar com una categoria universal, més enllà de les fronteres dels estats i dels territoris, en els programes d'història d'arreu del món s'observa una distinció entre els elements científics "de casa" i elements "foranis".

El seu passat està relacionat amb els territoris patris i es valora des de la perspectiva dels valors nacionals. Avui dia fóra molt difícil, gairebé impossible, superar aquesta tendència. Per tant, tot equilibrant les proporcions entre els elements universals i els nacionals presents en la història de la ciència i de la tecnologia, és necessari comparar els esdeveniments científics d'alguns països determinats per tal que es vegin llurs afinitats i treballar en pro de la uniformitat de la ciència lluny de qualsevol límit territorial.

Finalment, aquest material relacionat amb la història de la ciència i de la tecnologia hauria de seleccionar-se i arranjar-se de manera que es manifestés el caràcter individual de la creació científica. Conseqüentment, aquest curs d'història, on tot sovint hom oblida de discutir la funció de la personalitat individual dins la ciència, es veurà enriquit i esdevindrà més atractiu. Per la mateixa raó augmentarà la importància educativa de les matèries que s'ocupin de temes històrics.

L'anàlisi dels mèrits pràctics i educatius de la història de la ciència i de la tecnologia suggereix, a més a més, que els seus materials haurien d'incloure també la informació necessària sobre les principals tendències presents en l'evolució de la ciència contemporània. En aquest cas, la situació actual hauria de constituir el punt de partida d'una història amb un enfoc retrospectiu que esdevingués una ciència plicada que facilités la comprensió del present i del futur. Obviament, aquest mètode seria particularment útil per descriure la revolució científica i tecnològica, així com les seves conseqüències socials i polítiques.

Traducció: Rafael Grasa

ESTATUTS DE LA SOCIETAT D'HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ DELS PAÏSOS DE LLENGUA CATALANA

TÍTOL I.- DENOMINACIÓ I REGIM JURÍDIC

Article I.- Cenyint-se en l'article 22 de la Constitució Espanyola, es crea a Barcelona una Associació que porta per nom "Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana".

Article II.- Aquesta Societat, amb plena capacitat jurídica i d'obrar, es regirà pels seus propis estatuts i pels acords vàlidament adoptats ~~per els~~ seus òrgans de govern i, subsidiàriament, per la llei d'Associacions del 24 de desembre de 1964 i altres disposicions reguladores del dret d'associació.

TÍTOL II.- FITES

Article III.- La finalitat d'aquesta Societat és la documentació i investigació, la informació, i la difusió, així com promoció de l'interès i coneixement d'allò que és i que ha estat l'educació en els països de llengua Catalana i la seva connexió amb la història de l'educació amb la resta de l'Estat i amb la resta del món.

Article IV.- Per al compliment de les seves fites la Societat es servirà dels següents mitjans:

- a) l'organització de cursos, seminaris, grups de treball, conferències, reunions i altres mitjans semblants. La Societat impulsarà la celebració de Jornades d'Història de l'Educació.
- b) la confecció i publicació de butlletins, monografies, informes i qualsevol altre material que s'emmarqui dins de les finalitats de la Societat.
- c) la creació d'un arxiu, biblioteca i tota la infraestructura necessària per a un millor acompliment de les seves fites.

d) la col.laboració amb l'Administració Central i Autònoma, així com amb altres organismes públics i privats en qüestions referents a la història de l'educació en els territoris de llengua catalana.

e) qualsevol altra activitat no emmarcada en els apartats anteriors, que ajudi als objectius de l'associació.

Article V.- Cap associat ni cap òrgan de la Societat la podrà utilitzar per a finalitats que divergeixin de l'ideriari dels presents estatuts, ni podrà dur a terme altres activitats per a les quals el nostre ordenament jurídic pugui preveure altres fòrmules d'associació.

TITOL III.- Adreça i àmbit

Article VI.- La Societat té la seva adreça provisional a ciutat de Barcelona, carrer Felip II, n. 186, 1er. lera. (Barcelona 27). Aquesta adreça, o altres que en pugui tenir, podrà ser modificada per la Junta Directiva havent de comunicar-ho tant a l'autoritat administrativa com als associats.

Article VII.- L'àmbit territorial de la Societat comprendrà tot el territori de l'Estat espanyol.

TITOL IV.- Adquisició i pèrdua de la qualitat de soci

Article VIII.- Podran ésser socis tota persona que, per la seva titulació acadèmica o per la seva activitat professional o pels estudis que realitza, tinguin relació amb les fites educatives i culturals de la present Societat.

Article IX.- La Junta de la Societat acceptarà o denegarà les peticions d'ingrés. Les denegacions, en tot cas, hauran de ser motivades i comunicades a l'Assemblea General més pròxima, i serà aquesta qui decidirà en últim moment.

Article X.- Hom serà donat de baixa de la Societat pels següents motius:

- a) per renúncia voluntària.
- b) per impagament injustificat de les quotes pertinents, amb prèvia advertència de la Junta Directiva.
- c) per incompliment dels presents estatuts.

Quan la pèrdua de la qualitat de soci sigui per aquest darrer motiu, l'afectat podrà recórrer contra la decisió de la Junta davant de l'Assemblea General, la qual decidirà en últim lloc.

TITOL V.- Drets i deures dels Socis

Article XI.- Els drets dels socis són:

- a) participar en totes les activitats que dugui a terme la Societat.
- b) utilitzar els materials i serveis dels quals disposa la societat.
- c) tenir veu i vot en les assemblees, així com ser elector i elegible per a càrrecs de govern.
- d) tenir un exemplar dels presents estatuts.

Article XII.- Els deures dels socis són:

- a) cumplir els estatuts i els acords vàlidament adoptats pels òrgans de govern de la Societat.
- b) contribuir econòmicament al sosteniment de la Societat per mitjà de les quotes establertes per l'Assemblea General.
- c) Col.laborar i vetllar pel bon funcionament de la Societat.

Article XIII.-

La Societat podrà tenir socis d'honor els quals hauran d'ésser elegits per l'Assemblea General entre persones de reconegut prestigi dins el camp de la Història de l'Educació dels Països de llengua Catalana.

Els socis d'honor podran assistir, amb veu però sense vot, tant a les sessions de l'Assemblea General com a les de la Junta Directiva.

TITOL VI.- Òrgans de Govern i formes d'administració

Article XIV.- Aquesta Societat es regirà pel principi d'autogovern i pel sistema de representació mitjançant els següents òrgans:

- a) Assemblea General.
- b) Junta Directiva.

Article XV.- L'assemblea General és la instància suprema de la Societat i està formada, amb igualtat de drets, per la totalitat dels seus socis.

Les reunions de l'Assemblea General podran ésser ordinàries o extraordinàries.

L'Assemblea General es reunirà amb caràcter ordinari com a mínim un cop cada any i es tractarà el programa d'actuació de la Societat per a l'any vinent, discutirà i aprovarà els comptes i pressupostos, i elegirà els socis que hagin de formar part de la Junta Directiva. L'Assemblea General podrà incloure en l'ordre del dia tots aquells altres temes que proposi la Junta Directiva o que hagin estat sol·licitats amb prèvia antelació, un quinze per cent de socis com a mínim.

L'Assemblea General extraordinària tindrà lloc quan ho cregui convenient la Junta Directiva o quan ho sol·licitin per escrit a la Junta Directiva amb el mínim del quinze per cent de socis, i com a proposta de l'ordre del dia. També serà precisa la convocatòria d'Assemblea General extraordinària per modificar o reformar els estatuts i per a la dissolució de la Societat.

Article XVI.- La convocatòria de les Assemblees Generals correspon a la Junta Directiva i es farà de la manera més apropiada per a garantir el seu coneixement a tots els socis. L'Assemblea General Ordinària serà preavisada amb un mínim de quinze dies i l'Extraordinària amb un mínim de cinc.

L'Assemblea General quedarà vàlidament constituïda en primera convocatòria si hi assisteixen la majoria dels socis i en segona convocatòria, prescindint del

Article XIX.- La Junta Directiva serà elegida en l'Assemblea General Ordinària i tindrà una durada de dos anys. Serà possible la seva reelecció sempre i quan la seva permanència en el càrrec no sobrepassi els sis anys continuats. Per poder-se presentar elegible en els càrrecs de la Junta Directiva hom ha d'ésser recolzat per un mínim de sis socis. Les candidatures es podran presentar en el mateix moment de l'elecció, que haurà de ser nominal i secreta.

La composició de la Junta haurà d'incloure com a mínim un soci procedent de cadascuna de les comunitats Autònomes de llengua Catalana.

Si durant la vigència d'una Junta hi haguessin vacants, serien substituïts provisionalment per la Junta Directiva fins a la pròxima celebració de l'Assemblea General que serà la que decidirà.

Article XX.- La totalitat de la Junta Directiva, o algun dels seus membres, podran ser revocats dels seus càrrecs en Assemblea General Extraordinària convocada a petició d'un vint per cent de socis com a mínim.

En aquest cas, els acords es prendran per majoria de dos terços.

Article XXI.- La Junta Directiva es reunirà un mínim d'una vegada per trimestre i sempre que ho cregui convenient la majoria dels seus membres.

Els acords es prendran per majoria simple.

Article XXII.- La competència de la Junta Directiva és:

- a) les atribucions que li atorgui l'Assemblea General.
- b) la representació de la Societat.
- c) La gestió econòmica i administrativa de la Societat, utilitzant els mitjans humans i materials que li permeti el presupost aprovat.
- d) l'organització de comissions i grups de treball així com la constitució de serveis i la promoció de cursos i seminaris o la publicació de treballs i butlletins.

nombre de socis. Entre una i altra convocatòria hi ha d'haver un mínim de trenta minuts.

Els acords de l'Assemblea General es prendran per majoria simple, excepte en les possibles modificacions o reformes dels Estatus o de la dissolució de la Societat que serà necessari una majoria de dos terços.

Article XVII. Les funcions de l'Assemblea General són:

- a) estudiar i aprovar l'estat de comptes de la Societat així com el pressupost anual i els ingressos i despeses per a l'any vinent.
- b) aprovar les quotes ordinàries o extraordinàries que hagin pagat els socis.
- c) Examinar i aprovar la Memòria anual de la Junta Directiva.
- d) elegir els membres de la Junta Directiva.
- e) decidir en últim terme sobre les qüestions de disciplina dels socis i, especialment sobre l'adquisició i pèrdua de la qualitat de soci.
- f) acordar la modificació o reforma dels estatuts així com la dissolució de la Societat.
- g) designar els dos socis censors per a la revisió de l'estat de comptes anual abans de la seva presentació a l'Assemblea General.
- h) acordar la disposició o alienació dels béns.
- i) qualsevol altra modiciació que afecti al bon funcionament de la Societat i que no estigui necessàriament atribuïda a la Junta Directiva.

Article XVIII.- La Junta Directiva estarà integrada per:

- a) el president
- b) el vice-president
- c) el secretari
- d) el tresorer
- e) cinc vocals

A les reunions de la Junta Directiva, a més dels socis d'honor, hi podran assistir aquells socis que siguin invitats per la Junta Directiva, segons els assumptes que s'hagin de tractar. En cap cas tindran dret al vot.

- e) la convocatòria i fixació de la data, lloc i ordre del dia de les Assemblees Generals.
- f) la confecció de pressupostos i balanços, així com la Memòria anual a aprovar en l'Assemblea General.
- g) Totes aquelles altres competències pròpies dels gestors i administradors d'una societat.

Article XXIII.- Els diferents càrrecs de la Junta tindran les següents funcions:

President

- a) convocar i presidir les reunions de la Junta Directiva i de l'Assemblea General.
- b) ordenar pagaments junt amb el tesorero.
- c) ostentar la representació pública i legal de la societat.

Vice-president

- a) substituir el president en cas d'absència o de vacant.
- b) Realitzar les funcions que li atorgarà el president.

Secretari

- a) portar els llibres i documents de la Societat.
- b) portar el registre de socis, altes i baixes que es produeixin, així com qualsevol altra incidència.
- c) redactar les Actes de l'Assemblea General i de la Junta Directiva.
- d) lliurar documents i certificacions, i autoritzar-los amb la seva firma.
- e) redactar la Memòria anual de la Societat a presentar a l'Assemblea General.
- f) comunicar a l'autoritat, amb el vist-i-plau del president, tots els acords i actes a les quals la societat hi estigui obligada.

Tresorer

- a) vetllar l'economia de la Societat, vigilant que es realitzin els cobraments de les quotes i efectuar els pagaments que ordeni el president a la Junta Directiva.
- b) confeccionar cada any el balanç econòmic de la Societat i presentar-lo a l'Assemblea General per a la seva aprovació.

- c) portar la comptabilitat de la Societat.
- d) tenir els comptes a disposició dels censors elegits per l'Assemblea General.

Vocals

- a) responsabilitzar-se dels serveis i activitats que, en cada cas, determini la Junta Directiva.
- b) altres feines que decideixi la Junta.

TITOL VII.- REGIM ECONÒMIC

Article XXIV.- Aquesta Societat, que inicialment no té patrimoni fundacional, tindrà com a recursos econòmics els següents:

- a) les quotes que paguin els socis.
- b) les subvencions que rebi, ja siguin públiques o privades.
- c) els ingressos obtinguts per les seves pròpies activitats.
- d) els donatius, herències o deixes que pugui rebre.
- e) els interessos que produeixin els seus fons, així com els procedents del patrimoni que pugui tenir.

Article XXV.- Els diners de la Societat estaran dipositats en comptes corrents bancaris en el lloc del domicili social, amb el nom de la Societat.

En aquests comptes corrents hi haurà la firma del President, la del vice-president i la del tesorero, i per la retirada dels diners serà necessària la firma de dos d'aquests càrrecs i sempre amb coneixement del tesorero.

Article XXVI.- Es preveu un pressupost anual de cinc-cents mil pessetes.

TITOL VIII.- DISSOLUCIÓ DE LA SOCIETAT

Article XXVII.- La Societat es constitueix per temps indefinit i només es podrà dissoldre pels següents motius:

- a) per decisió de la Jurisdicció competent.
- b) per acord de l'Assemblea General mitjançant la forma establerta en els presents estatuts. En tot cas,

si existeix un deu per cent de socis, com a mínim, disposat a continuar i assumir sòlidament les obligacions establertes, la Societat podrà continuar.

Article XXVIII.- En cas de dissolució es nomenaria una comissió liquidadora per part de l'Assemblea General.

Aquesta comissió liquidadora alienarà els béns socials i amb el seu producte, extingirà els deures de la Societat. El remanent, si n'hi hagués, es destinarà a institucions o per a activitats anòlogues a les previstes en aquests estatus.

Ciutat de Barcelona, 3 d'agost de 1982

RELACIO DE PERSONES INSCRITES A LA SOCIETAT D'HISTORIA DE
L'EDUCACIO DELS PAISOS DE LLENGUA CATALANA.

ALCOBE I BIOSCA, Josep	BARCELONA
ARENAS I SAMPERE, Joaquim *	BARCELONA
BARBEROS I PALMA, Clara	SANT BOI DE LLOB.
BATALLA I BORRAS, Francesc*	VALLS
BLASCO I CARRASCOSA, Joan Angel *	MISLATA (València)
BORJA, Maria	BARCELONA
BUIXÓ I SOLA, Montserrat	VIC
CANYELAS, Cèlia	MANACOR (Mallorca)
CARBONELL, Jaume*	TIANA (Barcelona)
CASASSA, Narcís *	SARRIA DE TER (Girona)
CARALT I MUSOL, Josep M.	VIC
CATA I MITJANS, Manuel *	REUS
COLOM I CANYELLAS, Antoni Joan	CIUTAT DE MALLORCA
COMAS I JUANCO, Fàtima	TORELLÓ
COMAS I VALLS, Josep	MATARÓ
DEFIS I PEIX, Otilia *	BARCELONA
DIAZ I CORTÈS, Núria *	BARCELONA
ESCALE I ESCALE, Antònia	VIC
ESPALLARGAS I BELLA, Josefina *	TARRAGONA
FIGUEROLA I GARRETA, Jordi	VIC
FLORENSA I PARES, Joan *	BARCELONA
FONTQUERNI, Enriqueta *	BARCELONA
FRIJHOFF, Willem	TILBURG (Països Baixos)
GODAS I VILA, Frederic *	BARCELONA
HERNANDEZ I DIAZ, Josep Ma.	SALAMANCA
HOMS, Oriol *	BARCELONA
IMBERNON I MUÑOZ, Francesc *	BARCELONA
JUNCOSA FERRET, Ramón *	BARCELONA
LAZARO I LORENTE, Luis Ma.	VALENCIA

LLEAL I GALCERAN, Teresa	BADALONA
MARQUES I SUREDA, Salomó	GIRONA
MIÑAMBRES ABAT, Empar *	LLEIDA
MIVERES I SANVICENS, M. Rosa	MANRESA
MONES I PUJOL-BUSQUETS, Jordi	BADALONA
MULET I TROBAT, Bartomeu *	CIUTAT DE MALLORCA
MUNTANÉ I BARCELÓ, Montserrat *	MARÇA (Tarragona)
NEGRO I GARRIDO, Antoni *	MANRESA
OLIVER JAUME, Jaume *	CIUTAT DE MALLORCA
PERARNAU I ESPELT, Josep	BARCELONA
PEREZ I MONTANER, Jaume	VALENCIA
PICOLA I SANTCERNÍ, Núria	RIBES DE FRESE
PLA I MOLINS, Maria	BARCELONA
PUIG I REIXAC, Miquel	BARCELONA
PUIGBERT I BUSQUETS, Joan	GIRONA
PUJOL I MAURA, M. Antònia	BARCELONA
REIMUNDI I FLORENSA, Josepa *	LLEIDA
RIBALTA TALTAVULL, Mariona *	SANT JUST DESVERN
RIGO I GRIMALT, M. Carme *	VIC
RODRIGUEZ DE LECEA, Teresa	MADRID
ROS I VILANOVA, Roser *	BARCELONA
RUIZ BERRIO, Julio *	MADRID
SALVAT PONT, Maria	L'ESCALA (Girona)
SANCHEZ CASTILLO, Laureano *	LLEIDA
SOLA I GUSSINYER, Pere *	BARCELONA
SOLA I CORTASSA, Joan	BARCELONA
TIANA, Alejandro *	MADRID
TORRAS I CASAS, Agnès	MANRESA
TUSQUETS I TERBATS, Joan	BARCELONA
VALLESPÍ I SOLER, Jordi	CIUTAT DE MALLORCA
VIRGILI I CAMPS, Rosa	LA RIERA DE GOIA (Tarrag.)
ZURRIAGA, Ferrán	VALENCIA

NOTA: l'asterisc correspon als membres que ja han formalitzat la inscripció. la localitat que indiquem a continuació del nom de cada membre correspon a la del domicili particular. Per a més informació caldrà dirigir-se a la Secretaria de la Societat.

2on. COL.LOQUI D'HISTORIA DE L'EDUCACIO

Un miller de pàgines i escaig ocupen els materials del volum que tenim a les mans i que porta com a títol: "Escolarización y Sociedad en la España Contemporánea (1808-1970)". Es tracta de les ponències i comunicacions presentades al "2º Coloquio de Historia de la Educación" celebrat a València a les darreries del mes de setembre i organitzat conjuntament per la "Sección de Historia de la Educación de la Sociedad Española de Pedagogía" i pel Departament d'Educació Comparada i Història de l'Educació de la Universitat de València.

Aquest volum va ser lliurat als congressistes i exhaurit en el transcurs de l'encontre. Tot i això, el Comité Organitzador va manifestar la voluntat de preparar-ne una reedició. En un mateix nivell informatiu és bo de recordar que al mateix temps apareixia el segon número de la revista "Historia de la Educación" on s'hi recullen bona part de les comunicacions presentades a la primera edició del "Coloquio" i que va escollir com a tema central "Las innovaciones educativas en la España del siglo XIX". Aquesta revista és l'òrgan de comunicació de l'abans esmentada "Sección de Historia de la Educación de la Sociedad Española de Pedagogía".

Es fa difícil, òbviament, comentar en quatre ratlles un mosaic d'aportacions tan heterogeni, pel que fa a les temàtiques, i tan desigual, pel que fa al rigor en el tractament d'aquestes. I això cal explicar-ho una mica més detalladament. El total de setanta comunicacions abasten, tot i que s'ajusten relativament a aquest concepte tan ampli i poc definit com és l'escolarització, problemàtiques relatives a aspectes tan diferenciats com l'anàlisi institucional, els models escolars, l'evolució de l'escolaritat a diversos nivells educatius, la legislació escolar, la política i les estratègies de l'Administració i dels grups de pressió, sistemes i mètodes d'ensenyament, estudis locals i regionals, anàlisi de la premsa quotidiana i especialitzada així com de textos escolars i literaris, aproximacions metodològiques i sobre l'ús de noves fonts de documentació... L'inventari és solament indicatiu.

Pel que fa a l'interès de cadascun dels materials la qüestió és encara molt més complexe. Qui en determina l'interès? Amb quins criteris? En funció de quins objectius? Tot plegat resulta tan difícil que els organitzadors dels Congressos han d'optar per recollir i publicar tot el que arriba encara que en resulti un calaix de sastre. Aleshores ha de ser el lector qui, amb paciència i segons els seus propis interessos, haurà d'anar fent la tria. Pel moment, i donades les condicions, sembla difícil fer-ho d'una altra forma.

Malgrat tot, no voldria deixar d'apuntar esquemàticament, tres tipus de reflexions a l'entorn d'aquests fulls i del treball realitzat al propi Congrés.

- Primera. S'observa per part dels "vells" i sobretot dels "nous" historiadors de l'educació una creixent sensibilització vers la concepció social de l'educació, entesa aquesta com una visió més globalitzada i interdisciplinada dels fenòmens educatius. Hom comença a superar la visió reduccionista, tan extesa en un passat no massa llunyà, de la història de la pedagogia o de l'educació com la seqüència més o menys articulada d'unes idees pedagògiques sense cap interrelació amb la resta de produccions culturals, o la radiografia d'unes institucions educatives desconectades dels context econòmic i social. Aquest avenç, però, és més teòric que no pas real. Així, mentre les conferències o les exposicions metodològiques de caire general es referien a aquest tipus de plantejaments que es venen treballant ja fa força temps a d'altres països, les recerques més concretes i les comunicacions presentades no assumeixen, en termes generals, els postulats d'una història més social i interdisciplinària.

- Segona. El ventall de temes que s'estudien i, el que és més important, de recursos i fonts de coneixement i documentació que s'usen, augmenten tan quantitativament com qualitativa. Tot i que el progrés en aquest camp ha estat important, a jutjar per algunes aportacions força valuoses que el lector podrà endevinar, la investigació es troba encara en un estat molt precari.

Quants estudis, per citar només uns exemples, s'han realitzat recorrent a la tradició oral o a les formes de culturització extraescolars? Quins estudis de tipus comparatiu s'han realitzat per a verificar el nivell de fiabilitat i de complementació de les diverses línies metodològiques i fonts de documentació? Quans estudis sectorials i locals manquen encara per fer avançar l'estudi de l'escolarització a l'Estat espanyol més enllà de quatre consideracions genèriques que han estat dites i repetides a les darreres publicacions?

Tercera Algunes de les comunicacions no tenen cap mena d'interès donat que tracten problemàtiques que ja han estat treballades sense aprofitar-hi res de nou: ni una sola dada ni una nova lectura o opinió. Caldria insistir, i això si que és imprescindible i relativament viable des dels departaments universitaris d'història de l'educació, en el treball d'inventari, ressenya, crítica i difusió de totes les investigacions realitzades (en forma de tesines, tesis o altra mena de publicacions), a fi efecte de mostrar els buits temàtics en els que cal insistir i, contràriament, dels que cal prescindir per evitar excessives reincidències. En aquesta mateixa línia cal anar treballant en l'inventari d'arxius i de fonts de consulta de tota mena.

Ens resta dis solament i com a cloenda que l'organització del Congrés va ser un èxit pel que fa als aspectes tècnics i humans. El disposar d'aquest volum des del primer dia n'és una prova prou evident. Apart d'una sèrie de conferències i d'actes protocolaris els congressistes es van distribuir en aquestes quatre seccions per a presentar i debatre les comunicacions:

- a) Estudis sobre teoria i política de l'escolarització rural i urbana;
- b) Estudis sobre la pràctica institucional a l'escolarització urbana;
- c) Estudis sobre la pràctica institucional a l'escolarització rural;
- d) Fonts i metodologia per l'estudi de l'escolarització rural i urbana; i
- e) Escolarització rural i urbana a la Comunitat Valenciana.

I recordar que el proper any de l'organització del "Coloquio" se'n responsabilitzen els Departaments d'Història de l'Educació de la Universitat Central i Autònoma de Barcelona. I el tema escollit ha estat d'Educació o l'època de la Il·lustració.

JAUME CARBONELL SEBARROJA

CONTINGUT DE LES ACTES DE LES V JORNADES D'HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ (Vic, 1981).

(D'imminent aparició)

Volum I: Elements per a la història de l'educació a Osona

PRIMERA PART: METODOLOGIA HISTÒRICO-EDUCATIVA

Per a una metodologia de la recerca en la història de l'educació
Willem FRIJHOFF

Idees sobre metodologia de la recerca històrico-educativa en àmbits rurals de l'Espanya contemporània
José María HERNÁNDEZ

El paper de la investigació històrico-educativa en la formació dels mestres (anàlisi d'una experiència a l'escola de mestres de Vic)
Pere SOLA i GUSSINYER

SEGONA PART: L'EDUCACIÓ A OSONA I ZONA D'INFLUÈNCIA DE VIC

L'ensenyament a Vic durant l'edat mitjana
Imma OLLICH i CASTANYER

La universitat literària de Vic
Ramon RIAL - Ignasi ROVIRÓ

La vila de Ripoll i l'ensenyament de la gramàtica (1758-1789)
Salomó MARQUES i SUREDA

Vint-i-dos anys d'instrucció catequística a Gurb (Osona) 1803-1825
El "Catecisme de les festes" del Dr. Hermenter Martí (1818)
Salvador BARDULET i PALAU

Aspectes educatius del primer terç del segle XIX a Vic: L'escola de Jesús i Maria i l'ensenyament primari
Jordi FIGUEROLA i GARRETA

L'ensenyament a Manlleu al segle XIX
Esteve GAJA

L'escola laica a la Plana de Vic a principis del segle XX
Joaquim ALBAREDA i SALVADOR

Pistes de recerca per a una història social de l'educació comuna en el medi rural: la comarca d'Osona (1900-1950)
Pere SOLA i GUSSINYER

La concentració escolar a Sant Quirze de Besora
Imma SADURNI - Pere VIÑAS - Josepa ESQUERRA

TERCERA PART: ALTRES APORTACIONS SOBRE HISTÒRIA LOCAL I COMARCAL

I. Trajectòria del grup escolar "Francesc Casas Sala" des del seu projecte de construcció fins al dia de la seva inauguració
Vicenç FERRERES i PAVIA - Empar FRESQUET i SORIGÓ

II. Plantejaments organitzatius i metodològics en l'inagurat grup escolar d'Alcalà de Xivert (1934-1935)
Vicenç FERRERES i PAVIA - Empar FRESQUET i SORIGÓ

III. La problemàtica pedagògica a Alcalà de Xivert (1936-1939)

Vicenç FERRERES i PAVIA - Empar FRESQUET i SORIGO

INDEX

Volum II: Llengua i educació en una perspectiva història

Presentació - Jordi MONÉS i PUJOL-BUSQUETS

PRIMERA PART: LA LLENGUA EN EL CONTEXT POLITICO-SOCIAL: ASPECTES GENERALS

Aspectes històrics de la llengua en l'educació al Principat

Jordi MONÉS i PUJOL-BUSQUETS

Aspectes històrics de la llengua en l'educació a Manlleu

Bartomeu MULET i TROBAT

Llengua i educació a Menorca - Aproximació històrica al fet lingüístic illenc

Pere ALZINA i SEGUÍ

Llengua i ensenyament a Eivissa i Formentera

Isidor MARI

L'ensenyament de la llengua al país valencià (1950-1982)

Josep IBORRA

De "la Bressola" a "Arrels", un intent d'escola catalana en català a la Catalunya nord - Jordi PLANES - Ursula FERRER

SEGONA PART: SEGLES XVIII i XIX

Les facultats de canons i lleis de la universitat de Cervera des de 1715 a 1750

Manuel J. PELÀEZ

Algunes dades sobre l'ús del català a les escoles del segle XVIII

Miquel PUIG i REIXACH

Elements per a un estudi de la castellanització i l'educació des de la il·lustració a la segona república

Bartomeu MULET i TROBAT

L'ensenyament del castellà a Catalunya al segle XIX

Joan Solà

Rius i Borrell: Experiència i seny respecte del problema del bilingüisme

Benito DEL RINCÓN IGEA

Krausò-institucionisme i renaixença al país Valencià

Joan Àngel BLASCO i CARRASCOSA

La universitat de Barcelona i els moviments d'estudiants (1890-1893)

Àngel DUARTE i MONTSERRAT

TERCERA PART: SEGLE XX

Principis pedagògics de Ferrer i Guardia a "Sembrando flores"

COMES

La llengua en la història de l'ensenyament a Catalunya segons Alexandre Galí

Joan TRIADO

La normal de Girona i l'ensenyament del català

Joan PUJOL-BUSQUETS

La llengua a l'escola -els canvis del període 1916-1923

Jordi MONÉS i PUJOL-BUSQUETS

Carles Salvador i l'ensenyança del català al país Valencià

Vicenç SIMBOR

Alexandre Galí i l'aprenentatge de l'ortografia

Santi BOLIVAR i RIBAS - Montserrat FONS i ESTEVE

L'aplicació del decret de bilingüisme a les escoles del patronat

Jaume CARBONELL i SEBARROSA

Els estudis de la llengua i literatura catalanes a les universitats del país valencià

Jaume PÉREZ i MONTANER

La proposta escolta en el context educacional una aproximació a l'escoltisme dels anys 70 a casa nostra

Antoni NEGRO o GARRIDO - Josep MASSANA i CORTINA

L'escola a Catalunya. L'aprenentatge i coneixement de les llengües catalana i castellana
Juli PALOU i SAGRA

ÍNDEX

Volum III: Materials per a una història de l'Educació de la primera infància als Països Catalans i altres temes.

Consideracions generals sobre l'evolució de l'educació de la primera infància (segles XIX i XX)

Pere SOLÀ i GUSSINYER

PRIMERA PART: ELS MÈTODES, LES EXPERIÈNCIES

Breus notes sobre l'ensenyament de pàrvuls a Lleida fins l'any 1926

Frederic GODAS i VILA

Gabriel Alomat i la presència de Montessori a Barcelona

Antoni J. COLOM i CAÑELLAS

L'educació al parvulari del grup escolar Baixeras

Maria DE BORJA i SOLÉ

Anàlisi del vocabulari bàsic en els contes publicats a l'escola Ramon Llull de Barcelona

Maria PLA i MOLINS

Ramon Costa i Jou, un divulgador del mètode Freinet a Catalunya

J. CARBONELL - M. FORTUNY - F. IMBERNOT - M. MUSET - R. PUJOL

SEGONA PART: LA PROGRESSIÓ QUALITATIVA INSTITUCIONAL DE L'ENSENYAMENT PRE-ESCOLAR

Lectoescritura a parvulari: d'uns apunts i lliçons donades per na Cèlia Artiga

Maria Josepa FIGUERAS i SERRANO

Aspectes de la història recent del parvulari

Maria Antònia PUJOL i MAURA

Anàlisi del bloc institucional dels 3 als 8 anys, a Catalunya, abans d'ésser institucionalitzada com a cicle

Otília DEFIS i PEIX

L'educació pre-escolar a les illes balears (1968-1979). Model d'evolució

Martí Xavier MARCH i CERDA

TERCERA PART: ALTRES APORTACIONS DE LES V JORNADES

Anotacions sobre la història de l'educació i la cultura popular

Jordi VALLESPÍR i SOLER - Bernat SUREDA i GARCIA

Una proposta educativa per a la dona burgesa a la Catalunya de principis de segle

M. Antònia FERRER i BOSCH - Montserrat DUCH i PLANA

Pepita Uriz: Una professora d'escola normal dels anys 20

Josep ALCOBÉ i BIOSCA

La formació professional "a la protecció a la infància"

Frederic GODAS i VILA

El sedentarisme pedagògic a Catalunya

Joan TUSQUETS

L'experiència dels "cursos especials" de l'institut de batxillerat "Cornellà I" (1969-1971)

Miquel MARTÍ i SOLER

Index

